

AZS Olsztyn

Olsztyn nie należał do czołowych ośrodków AZS w kraju i przez długie lata nie posiadał własnego uniwersytetu. Mimo to wywalczył sobie trwałe miejsce w historii sportu akademickiego w Polsce dzięki sukcesom odnoszonym przez siatkarzy, żeglarzy i bojerowców. Doczekał się również całego szeregu publikacji opisujących dokonania młodych sportowców z AZS, na czele z fundamentalną pracą zbiorową z okazji jubileuszu 65-lecia¹.

Zdaniem Jerzego Urniaża Akademicki Związek Sportowy w Olsztynie powstał już w 1946 r. przy działającym w mieście Studium Prawno-Administracyjnym, będącym filią toruńskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Miał zakończyć swoją działalność wraz z rozwiązaniem studium w 1950 r.². Informację tę Urniaż oparł na jednej relacji. Żadne inne źródła jej nie potwierdzają. W sprawozdaniach ZG AZS z tego okresu Olsztyn nie funkcjonuje. Sami azetesiacy z Olsztyna też uznają dopiero rok 1950 za początek swojej historii³.

Faktycznie wszystko zaczęło się w grudniu 1950 r., kilka miesięcy po utworzeniu Wyższej Szkoły Rolniczej (WSR) w Olsztynie, powstałej na bazie dwóch Wyższych Szkół Gospodarstwa Wiejskiego – w Cieszyńcu i Łodzi. Olsztyński AZS powstał z inicjatywy prof. Adam Szostkiewicza, ówczesnego dziekana Wydziału Zootechnicznego, i Leopolda Szczerbickiego, organizatora i pierwszego kierownika Studium Wychowania Fizycznego WSR, byłego członka AZS Wilno⁴. Początki były bardzo trudne, bowiem uczelnia nie posiadała żadnych obiektów sportowych. Pierwsze boiska do siatkówki, koszykówki i piłki nożnej zbudowali sami studenci.

Jako pierwsze powstały sekcje siatkówki męskiej i kobiecej, koszykówki mężczyzn, piłki nożnej, lekkiej atletyki. W kolejnych latach tworzone sekcje: piłki ręcznej, tenisa ziemnego i gimnastyki sportowej (1952); bokserską (1953); żeglarską, tenisa stołowego, gimnastyki sportowej kobiet i gimnastyki artystycznej (1954); szermierki i zapasów (1955), koszykówki kobiet i podnoszenia ciężarów (1960), strzelectwa (1964), pływania (1968), jeździecka (1970). Nie wszystkie z nich jednak przetrwały próbę czasu. Bokserzy, zapaśnicy i szermierze po kilku latach zniknęli z olsztyńskiego AZS⁵.

W 1956 r. AZS Olsztyn miał 427 członków uprawiających 8 dyscyplin sportu⁶. W 1965 r. klub AZS WSR Olsztyn zrzeszał 342 członków w 10 sekcjach sportowych, co stanowiło 12,6 % ogólnej liczby studentów. Największym zainteresowaniem cieszyły się gry zespołowe, żeglarstwo i

1 *Między stadionem a brzegiem jeziora. 65 lat akademickiego sportu i wychowania fizycznego w Kortowie*, red. M Siwicki i G. Dubielski, Olsztyn 2016.

2 J. Urniaż, *Sport na Warmii i Mazurach w latach 1945-1975*, Olsztyn 2000, s. 65.

3 http://uwm.edu.pl/azs/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=35

4 Jego sylwetka zob. http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Leopold_Szczerbicki

5 M. Siwicki, *AZS Olsztyn mistrzem jest*, [w:] *Między stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 45-47.

6 *Sprawozdanie z działalności w latach 1957-1959*, ZG AZS, Warszawa 1960, s. 14.

lekka atletyka. W sprawozdaniu Zarządu Głównego AZS stwierdzono, że działacze z Olsztyna zawężili swoją działalność do sekcji wyczynowych i zbyt mało uwagi poświęcali rozwijaniu sportu masowego⁷.

W 1969 r. powstał Klub Uczelniany AZS Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Olsztynie (przekształconej w 1974 r. w Wyższą Szkołę Pedagogiczną). Jak wynika ze statystyk z 1975 r. stawiał on w większym stopniu na masowość, niż koledzy z Akademii Rolniczo-Technicznej (dawnej WSR). Klub WSP liczył wówczas 216 członków w 11 sekcjach (15,5 % ogółu studentów). Tymczasem Klub AR-T miał co prawda więcej, bo 330 członków, ale tylko w 8 sekcjach. Było to zaledwie 7 % studentów tej uczelni⁸. W tym czasie w Kortowie powstały jednak nowe sekcje: żeglarstwa lodowego (1975), narciarstwa alpejskiego (1976) i karate (1977)⁹.

O rozwoju sportu wyczynowego i jego wysokim poziomie decydował Klub Środowiskowy AZS, skupiający wybitnych zawodników z obu uczelni. W tym okresie odnosili oni znaczące sukcesy. Środowisko akademickie z Olsztyna dochowało się reprezentantów Polski w licznych zawodach międzynarodowych i najpoważniejszych imprezach sportowych świata i Europy. Wyróżniały się takie dyscypliny, jak: gimnastyka, lekkoatletyka, siatkówka mężczyzn i żeglarstwo (w tym lodowe)¹⁰.

Wizytówką olsztyńskiego AZS-u byli niewątpliwie siatkarze. W 1961 r. podopieczni trenera Leszka Dorosza awansowali do II ligi, zaś w 1965 r. do ekstraklasy. Już po kilku latach znaleźli się w czołówce I ligi i zagościli tam na wiele lat. Na początku lat 70. nastąpił okres niezwykle pasjonującej rywalizacji akademików z Olsztyna z Resovią Rzeszów. Tylko te dwa zespoły liczyły się w walce o mistrzostwo Polski i dzieliły między sobą ligowe trofea. W 1972 r. olsztynianie po raz pierwszy zdobyli tytuł wicemistrzowski, a rok później zostali mistrzami Polski po decydującym meczu z Resovią¹¹. W 1976 r. zespół po raz drugi zdobył mistrzostwo kraju, prezentując na parkietach nowoczesną i urozmaiconą grę. Podobnym sukcesem zakończyli finał mistrzostw Polski w 1978 r. W latach 1974, 1977 i 1980 zajmowali drugie miejsce w ekstraklasie¹².

Siatkarze AZS Olsztyn spełniali też ważną rolę w integracji lokalnej społeczności. Jak pisał A. Gąsiorowski: „Entuzjazm, jak i osiągnięcia siatkarzy AZS odnieść można również i do całej społeczności Warmii i Mazur, która choć pochodziła z różnych stron Polski, podobnie przeżywała sukcesy swojego Klubu. [...] siatkówka była chyba jedyną dyscypliną sportową, na której spotkania wypadało chodzić i to dotyczyło studentów, profesorów i wszystkich mieszkańców naszego

7 *Sprawozdanie z działalności w latach 1964-1965*, ZG AZS, Warszawa 1966, s. 18.

8 *Informator statystyczny 1974*, ZG AZS, s. 2-3.

9 M. Siwicki, *AZS Olsztyn mistrzem jest*, s. 54.

10 J. Urniaż, op. cit., s. 67-68.

11 A. Gąsiorowski, *Z dziejów sekcji piłki siatkowej AZS Olsztyn. Tradycja i teraźniejszość*, [w:] *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, red. S. Zaborniak, Rzeszów 2005, s. 313-314.

12 A. Grygołowicz, *30 lat piłki siatkowej mężczyzn Akademickiego Związku Sportowego w Olsztynie 1950-1980*, Olsztyn 1980.

miasta”¹³.

Zawodnicy AZS Olsztyn odgrywali istotną rolę w siatkarskiej reprezentacji narodowej, która odnosiła w tym czasie duże sukcesy. Już w 1967 r. Stanisław Zduńczyk miał swój udział w zdobyciu brązowego medalu na mistrzostwach Europy w Turcji. W 1968 r. pojechał na igrzyska olimpijskie w Meksyku, gdzie drużyna zajęła piąte miejsce. Na kolejnych, niezbyt udanych igrzyskach w Monachium w 1972 r. (Polska zajęła dziewiąte miejsce) AZS Olsztyn reprezentował Stanisław Iwaniak. W słynnej ekipie mistrzów świata z 1974 r. znalazł się Mirosław Rybaczewski. Dwa lata później złoto igrzysk w Montrealu obok niego wywalczył także Zbigniew Lubiejewski. Na igrzyskach w Moskwie w 1980 r. w drużynie Polski, która zajęła czwarte miejsce, grał natomiast Włodzimierz Nalazek¹⁴.

Czterokrotnie olsztynianie zdobywali także z reprezentacją Polski srebrne medale mistrzostw Europy. W Belgradzie w 1975 r. grali Iwaniak, Lubiejewski i Rybaczewski. Trzy razy (w Paryżu – 1979, Sofii – 1981 i Berlinie – 1983) miał w tym swój udział Włodzimierz Nalazek. Poza nimi srebrnymi medalistami byli także Ireneusz Nalazek (1981) i Piotr Koczan (1983)¹⁵.

Najbardziej utytułowanym i chyba najpopularniejszym siatkarzem olsztyńskiego AZS jest 167-krotny reprezentant Polski Mirosław Rybaczewski. To najlepszy polski siatkarz w klasyfikacji „Przeglądu Sportowego” (1976), mistrz świata z Meksyku (1974), mistrz olimpijski z Montrealu (1976), a także trzykrotny mistrz i wicemistrz kraju, dwukrotny brązowy medalista mistrzostw Polski, a także dwukrotny zdobywca Pucharu Polski¹⁶.

W gronie olimpijczyków trzykrotnie znaleźli się żeglarze AZS Olsztyn. Wcześniej zawodnicy sekcji żeglarskiej od 1960 r. zdobywali medale mistrzostw Polski, zarówno juniorów, jak i seniorów. W klasie FD Latający Holender, kilkakrotnie mistrzostwo kraju zdobywał Roman Szadziwski w parze z Janem Madejczyk, a potem również z Kazimierzem Kraśnickim i Tadeuszem Truchanowiczem. W klasie Finn mistrzem Polski juniorów został Sławomir Bielawski (1963). W 1968 r. wicemistrzem seniorów został w tejże klasie Wiesław Braclaw, który pojechał na igrzyska olimpijskie do Meksyku jako pierwszy polski żeglarz po II wojnie światowej. Cztery lata później, na igrzyska do Monachium pojechał wicemistrz Polski w klasie Finn Błażej Wyszowski, natomiast w Montrealu w 1976 r. wystartował trzykrotny mistrz kraju Tomasz Rumszewicz¹⁷.

Olsztyńską specjalizacją stały się bojery. Praca szkoleniowa w sekcji żeglarstwa wodnego, a następnie w sekcji żeglarstwa lodowego przyniosła wspaniałe efekty. Przez wiele lat w czołówce światowej i europejskiej znajdował się Piotr Burczyński, ośmiokrotny mistrz Polski. W 1979 r.

13 A. Gąsiorowski, *Z dziejów sekcji piłki siatkowej AZS Olsztyn. Tradycja i teraźniejszość*, s. 316.

14 A. Grygołowicz, *Krótką historią kortowskiej siatkówki*, [w:] *Miedzy stadionem a brzegiem jeziora...*, s.

15 F. J. Sroczyk, *Kronika ważniejszych wydarzeń sportowych w latach 1950-1995*, Olsztyn 1995, s. 75.

16 <http://sport.wm.pl/316281,Historia-prawie-nie-do-opisania.html>

17 A. Wyrzykowski, *Wokół przystani nad Jeziorem Kortowskim*, [w:] *Miedzy stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 321-329.

wywalczył tytuł mistrza świata, dwukrotnie był drugi na świecie (1983, 1985) i dwukrotnie trzeci (1981, 1998). Aż osiem razy stawał na podium mistrzostw Europy, zdobywając trzy złote, trzy srebrne i dwa brązowe medale. Rywalizował nie tylko z reprezentantami innych państw, ale również z klubowym kolegą Stanisławem Macurem – trzykrotnym brązowym medalistą mistrzostw świata i również trzykrotnym brązowym medalistą mistrzostw Europy¹⁸.

Sporo sukcesów olsztyńskiemu AZS-owi przysporzyły również sekcje gimnastyki sportowej mężczyzn (funkcjonowała do 1962 r.) oraz kobiet (do 1977 r.). Już w 1955 r. gimnastycy niespodziewanie zdobyli drużynowe mistrzostwo Polski w klasie pierwszej. W kolejnych latach obie sekcje (męska i żeńska) zebrały wiele medali mistrzostw Polski i Akademickich Mistrzostw Polski. Najwybitniejsza zawodniczka Danuta Prusinowska zdobyła trzykrotnie tytuł mistrzyni kraju w skoku przez konia. Wzięła udział w mistrzostwach świata w Lublanie w 1970 r. i igrzyskach olimpijskich w Monachium (1972)¹⁹.

Należy wreszcie wspomnieć o utalentowanych lekkoatletach AZS Olsztyn, którzy zdobywali laury na mistrzostwach Polski juniorów i seniorów. Byli wśród nich: Józef Toczek (biegi na 1500 m), Barbara Wyszomirska (pchnięcie kulą), Tadeusz Matyjek (800 m), Anna Ślipiko (sprinterka), Mirosław Waszlewski i Stanisław Dudziński (110 m przez płotki), Zofia Więciorkowska (1500 m), Marek Adamski (1500 m)²⁰.

Trudne lata transformacji ustrojowej sprawiły, że lata 90. były okresem pewnego spadku osiągnięć sportowych olsztyńskiego AZS. Początkowo trzymali się jeszcze siatkarze, którzy w latach 1991-1992 zdobywali mistrzostwo Polski, a w 1993 r. wicemistrzostwo. W 1991 r. pięciu zawodników AZS Olsztyn miało swój walny udział w zdobyciu przez Polskę złotego medalu na Uniwersjadzie w Sheffield. Później jednak nastąpił jednak kryzys i spadek do II ligi. Pocieszeniem mógł być tylko udział Mariusza Szyszko w igrzyskach olimpijskich w Atlancie w 1996 r. Innym przełyskiem były sukcesy Wioletty Kryzy, mistrzyni Polski w maratonie (1999) i w biegu przełajowym (1998)²¹.

W 1999 roku w wyniku powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego połączyły się sekcje AZS Akademii Rolniczo-Technicznej i Wyższej szkoły Pedagogicznej. W Kortowie powstało wiele obiektów sportowych zapewniających dobre warunki do uprawiania sportu, rekreacji i wypoczynku. Należą do nich stadion lekkoatletyczny z nawierzchnią tartanową, ośrodek jeździecki, hala widowiskowo-sportowa, przystań żeglarska, korty tenisowe, siłownia, stadion piłkarski, ośrodek sportów zimowych oraz wiele różnych boisk do gier zespołowych.

W 2001 r. powołano Organizację Środowiskową w Olsztynie. W 2006 r. obok Uniwersytetu

18 M. Siwicki, *Akademicka sekcja żeglarstwa lodowego*, [w:] *Między stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 341-355.

19 S. Smoczyński, *Kortowska przygoda z gimnastyką*, [w:] *Między stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 203-225; M. Siwicki, *Pierwsza dama olsztyńskiej gimnastyki*, [w:] *Ibidem*, s. 227-231.

20 M. Podolak, *Królowa sportu w Kortowie (1951-2015)*, [w:] *Między stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 151-177.

21 *Ibidem*, s. 178-179.

należały do niej także kluby uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej i Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu oraz uczelni prywatnych: Olsztyńskiej Szkoły Wyższej, Olsztyńskiej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Wszechnicy Mazurskiej w Olecku. W sumie w 47 sekcjach skupiały one 1609 członków²². Aktualnie do OŚ AZS w Olsztynie należy także klub uczelniany Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie²³.

W początkach XXI wieku AZS Olsztyn nawiązał do dawnej świetności. W szczególności przyczynili się do tego siatkarze, którzy na trwałe powrócili do ekstraklasy. W latach 2004 i 2005 wywalczyli wicemistrzostwo Polski, zaś w latach 2006-2008 zajmowali trzecie miejsce w kraju. Sukcesy odnosili także jako reprezentanci Polski. Marcin Możdżonek sięgnął z drużyną po złoto na mistrzostwach świata juniorów w 2003 r. Michał Bąkiewicz, Wojciech Grzyb i Paweł Zagumny wywalczyli srebrne medale na mistrzostwach świata w Japonii w 2006 r., a Paweł Zagumny również złoty medal mistrzostw Europy w Turcji w 2009 r. Bąkiewicz i Zagumny zagraли na olimpiadzie w Atenach, a następnie Możdżonek i Zagumny na igrzyskach w Pekinie. Na obu imprezach Polska zajęła piąte miejsce²⁴.

Wiele radości przysporzyli lekkoatleci. W 2007 r. AZS Olsztyn po raz pierwszy zdobył złoty medal mistrzostw Polski seniorów na otwartym stadionie. Dokonała tego sztafeta 4x400 m biegnąca w składzie: Kacper Kozłowski, Wojciech Chybiński, Tomasz Marks i Michał Podolak. W tym samym roku Kacper Kozłowski zdobył brązowy medal w tej samej konkurencji na mistrzostwach świata w Osace. Rok później był rezerwowym reprezentacji Polski na igrzyskach w Pekinie, zaś w 2012 r. na igrzyskach w Londynie zajął wraz z kolegami dziewiąte miejsce²⁵. Aleksandra Lisowska w 2012 r. zdobyła brązowy medal mistrzostw Polski w biegu przełajowym na 8 km oraz trzecie miejsce w drużynie na akademickich mistrzostwach świata w biegach przełajowych²⁶.

Inny utalentowany zawodnik Karol Zalewski został wielokrotnym mistrzem Polski w biegach na 100 i 200 m. W biegu na 200 m wywalczył dwa razy złoty medal młodzieżowych mistrzostw Europy (2013, 2015). W sztafecie 4x400 m został wicemistrzem świata juniorów (2012), halowym wicemistrzem Europy (2015) i wreszcie mistrzem świata w Birmingham (2018). Jego kariera wciąż trwa, ale już w barwach AZS AWF Katowice.

W doskonałej formie są wciąż żeglarze. Wielokrotnie zdobywali medal mistrzostw Polski w klasie Finn (Rafał Szukiel, Wacław Szukiel, Michał Rumszewicz), w klasie 470 (Patrik Piasecki, Tomasz Januszewski, Marcin Mickiewicz, Madeleine Zielińska i Nadia Zielińska) oraz klasie 49er (Tomasz Januszewski, Jacek Nowak). Monika Bronicka (w klasie Europa) wystąpiła na igrzyskach

22 XXII Zjazd Akademickiego Związku Sportowego. Sprawozdanie z działalności w latach 2006-2007, Poznań 2007, s. 39.

23 <http://www.azsolsztyn.org.pl/klubyAZS.php>

24 A. Grygołowicz, *Krótką historia kortowskiej siatkówki*, s. 143-147.

25 B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon olimpijczyków polskich...*, s. 456-457.

26 M. Podolak, *Królowa sportu w Kortowie (1951-2015)*, s. 183.

olimpijskich w Atenach, zaś Rafał Szukiel i Patryk Piasecki na olimpiadzie w Pekinie²⁷. W bojerach medale kolekcjonuje Michał Burczyński. Ma na swoim koncie m.in. dwa tytuły mistrza świata (2006, 2010) oraz złote medale mistrzostw Europy.

Sukcesy odnosi też jedna z młodszych sekcji olsztyńskiego AZS – taekwondo. Oprócz wielu medali na arenie krajowej, Marcin Chorzelewski sięgnął po brązowy medal mistrzostw świata w 2001 r., zaś Maciej Ruta po brąz mistrzostw Europy w 2005 r.²⁸.

Bibliografia:

- A. Gąsiorowski, *Z dziejów sekcji piłki siatkowej AZS Olsztyn. Tradycja i teraźniejszość*, [w:] *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, red. S. Zaborniak, Rzeszów 2005;
- A. Grygołowicz, *30 lat piłki siatkowej mężczyzn Akademickiego Związku Sportowego w Olsztynie 1950-1980*, Olsztyn 1980;
- Między stadionem a brzegiem jeziora : 65 lat akademickiego sportu i wychowania fizycznego w Kortowie*, red. M. Siwicki, G. Dubielski, Olsztyn 2016;
- F. J. Sroczyk, *Historia piłki siatkowej mężczyzn AZS Olsztyn*, Olsztyn 1985;
- F. J. Sroczyk, *Kronika ważniejszych wydarzeń sportowych w latach 1950-1995*, Olsztyn 1995;
- J. Urniaż, *Sport na Warmii i Mazurach w latach 1945-1975*, Olsztyn 2000;
- <http://www.azsolsztyn.org.pl/klubyAZS.php>
- http://uwm.edu.pl/azs/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=35
- http://www.indykpolaazs.pl/aktualnosci/1974_65-lat---z-kart-historii-jak-to-sie-zaczelo.html

²⁷ A. Wyrzykowski, *Wokół przystani nad Jeziorem Kortowskim*, s. 330.

²⁸ Szerzej na temat sekcji taekwondo zob. D. Nowicki, Na odległej koreańskiej wyspie, [w:] *Między stadionem a brzegiem jeziora...*, s. 357-375.